

JEF MENNEKENS

Nog een vriend uit den tijd van «De Distel».

'k Herinner me de laatste bloeijaren van den letterkundigen kring, toen er tusschen de literatoren van 't Verleden en die van Van nu en Straks slag werd geleverd en men scherp naar elkander beet, niet met de bedoeling om te verscheuren, maar wel om de oude positie te handhaven of de nieuwe te veroveren waarom het voortaan zou gaan. Ik zie al die schoone koppen nog voor mij, die ik reeds vroeger vernoemde.

En ook Jef Mennekens, zie ik, een jongetje bijna nog, klein van gestalte, maar met een groot, schoon hoofd, ernstig, denkend, droomend, statig als een dichter. Hij bonsde nooit op als de anderen, sprak nooit een geweldig woord dat de bespreking uit haar verband rukte, keek nooit iemand met vlamme oogen aan, quaerens quem devoret, dronk, in de ontroering van het moment, nooit meer dan behoorlijk was. Hij bleef steeds een perfect gentleman, steeds voorkomend en keurig in zijn houding, in kleedij, in zijn woord, bezadigd als iemand van veertig die weet waarom het gaat en de draagkracht van zijn zeggen machtig is.

Hij lachte ook nooit buitenmate als het gulpen van een forsche fontein, met klank en met velerlei schittering, maar ook niet schuchter als een studentje dat niet weet waarom de andere lachen en meelacht om de blijdschap uit te gieren tot haar hoogste spasmen. Neen, zijn lach had bijna iets weemoedigs. Onze Benjamin, tusschen al die geleerde, strenge of wilde heeren, nau-



JEF MENNEKENS

welijks zestien jaar oud, was, om zijn fijngevoeligheid, de lieveling van allen.

En, toen hij zijn eerste gedichten las, met trage geaccentueerde stem, voelde men weldra waarom hij steeds zoo bescheiden, zoo ingetogen, soms zoo terughoudend was.

De stille, idealistische gevoelens van een zeer delikaat mensch lagen over zijn hart en beschaduwden zijn ziele. Ook hij was gegroeid uit de atmosfeer van zijn tijd, symbolisch in zijn werk, zwaar van rythmus en zwaarder nog en vreemd van gevoelens. Symbolisch op het mystieke af. Hoe zonnig ook zijn eerste bundeltje «Azuur» getiteld was, toch verwekten de bijna moederlooze gevoelens een hevige kritiek. 't Was nochtan een schoon begin. Wat hij schreef en las, hoorde men komen en klimmen uit een overstelpt gemoed, vol «Sehnsucht» vol onbestemd verlangen en zwaar van tragedie. «Naar den Zomer», dat zijn eerste bundeltje spoedig opvolgde, is een boek van reine beteekenis, maar dooreenlooper van gevoelens, doch zonder fixe lijn, zonder richting, waarin balladen afwisselen met rethoriek, doch schoon van muziek en taalplastiek en vol verrassende klanken.

Zooals toen het intellektuele leven te Brussel grootendeels om het tooneel liep, zoo richtte Mennekens zijn kunst naar de dramatiek. Hij schreef een drietal tooneelwerken waarvan zijn «Kroon» geprimeerd en door het gezelschap van den Vlaamschen schouwburg opgevoerd werd. Als tooneelschrijver heeft hij het bij deze poging gelaten. Zijn tooneelkennis heeft hij doelmatiger kunnen uitwerken en bestendigen als lid van de koninklijke commissie van toezicht op het Landjuweel en als voorzitter van den keurraad der Landjuweelprijskampen.

Na een lange periode van literaire rust, toen hij door de beslommeringen des levens geheel was ingenomen, verscheen eerst in 1912 zijn derde dichtbundel, die

luidde : « Boven de donkere diepten des doods ». Persoonlijk heb ik, blijmoedige, nooit van dezen bundel gehouden, hoewel hij, onder oogpunt van taaltechniek het allersterkste is wat Mennekens heeft geschreven. De zwaarmoedige opvatting van het leven, uitgebeeld door een kunstenaarshand, mist de grootsche lijn die gaat naar het allerhoogste wat een mensch in het leven leiden moet : de klimmende blijheid van den volmaakte, en de optimistische kracht om alle levensleed als een episode te beschouwen.

Gelukkig heeft zijn latere bundel «Zuivere Bronnen» een heelen boel van zijn pessimisme opgeruimd en mochten wij dit werk begroeten als de hergeboorte, het terugvinden van een waarlijk edel mensch, die de warme hand naar zijn broeders reikt om hen te steunen in hun gang naar onbekende tochten, waarin hij uiting geeft aan een gezonde, heldere levensopvatting.

Als hoofd van het onderwijs te Sint-Jans-Molenbeek geraakte hij in betrekking met de kinderen. Wat hij eens aan zijn eigen kroost wijdde in zijn «Boven de donkere diepten des Doods», het problema eener mogelijke donkere toekomst, werd verzonnid door den honger en levenslust der kleuters. Hij begreep hoe allen naar zon en licht trachten en zijne dichtersgave vlamde op en bloesemde uit tot de aller verhevenste betrachtting van den toekomstigen opvoeder.

Hij schrijft en zingt voor de jeugd, zijn taal krijgt de weelde van zijn dichterlijke opvatting, wordt zoet en mild en zacht en begrijpelijk voor de allerjongsten. In de schoolkolonie verzint hij vertelsels van velerlei aard. De kleuters hangen aan zijn lippen, luisteren naar hem als naar de bekoorlijke muziek van den Spelman van Hamelen. Hij spreekt hen toe in hun taal, zingt in hun taal, in de taal van hun moeder, die zij tehuis hooren, eenvoudig, hartelijk, opgewekt, als een vadertje, als iemand die hen lief heeft en door liefde bewerkt wat

koude of strenge pedagogie nooit verwezenlijken kan. warm en zonnig. Hij heeft een gansch geslacht opgewekt om zichzelf te zijn, vroolijk en Vlaamsch, opgebracht om als Vlaming hun vaderland en hun taal te eerbiedigen en te beminnen. Dit is de allergrootste verdienste van dezen zoo bescheiden werker. Hij heeft de verbeulemanste kinderen naar de heldere bronnen van hun oorsprong teruggevoerd, hij heeft er weder zelfbewustzijnde Vlamingen van gemaakt.

Jef Mennekens is een pionier, want het behoud van duizenden kinderen voor ons Vlaamsch wezen is aan hem te danken. Molenbeek ligt thans, dank zij hem, te midden der Franschgezinde woestijn van Groot Brussel als een Vlaamsche oase. En ik begrijp zeer goed waarom minister Camiel Huysmans, de hardnekkige bevechter van de ontaarding van 't Brusselsche kind, er aan hield aan het hoofd geplaatst te worden van het eerecomité, dat Jef Mennekens verleden jaar zoo schitterend gevierd heeft.

Hij wilde aldus hulde brengen aan de opvoedkundige verdienste van dezen rechtzinnigen Vlaming, die zoo wel heeft ingezien, dat de grootheid van het Belgisch Vaderland enkel kan gediend worden door de volle ontplooiing van alle Vlamingen in en door de moedertaal. Later zal het eens voluit geschreven worden van welken invloed voor het bestaan van ons land en voor de cultuur van ons volk de taaie, onverpoosde levenslange werkzaamheid van Jef Mennekens is geweest.

Ik wil even nog wijzen op zijn wetenschappelijke kennissen en den invloed die deze hadden op de jongste wetten in bestuurlijke zaken en Vlaamsche taalwetten. Meermaals werd er door wetgevers zijn raad ingewonnen en menig artikel in deze wetten zijn aan zijn bestuurswetenschap te danken.

In den jongsten tijd werden vele Vlamingen gevierd, dichters en kunstenaars die, in de schoonheid van den

Vlaamschen strijd gegroeid zijn tot pronte ouderlingen, die achter zich mogen zien, in de volle gerustheid van hun geweten, naar den langen vaak met doornen bezaaiden weg, dien zij hebben afgelegd; die de Vlaamsche beschaving hebben gediend en stamtrots gestaafd. Jef Mennekens is nog niet tot hoogen ouderdom gekomen. Hij staat bloeiend nog in 't leven en geeft nog alles wat hij vermag met woeker en met weelde; steeds staat hij in dienst van zijn vaderland en van zijn volk.

Sinds ik hem in de «Distel» leerde kennen, zijn er op zijn minst dertig jaren overheen gegaan, wat zeg ik? Bijna veertig! Uiterlijk is hij niet veel verouderd. Zwijgzaam en ernstig bleef hij; steeds gaat hij door het leven in droom en door daad: droom van den dichter, daad van den Vlaming. Hij is geen schreeuwer, maar een werker, een geweldige kracht juist om zijn wil en zijn bezonkenheid. Kalm hoofd, maar warm hart, trouw beeld van plichtsbetrachting en rechtschapenheid. Hij spreekt wanneer hij iets te zeggen heeft en als hij het zegt dan is het raak. Heeft hij eens iemand diep in de oogen gekeken en hierop de hand in de zijne gelegd, dan is het tot den jongsten stond des levens vriendschap.

Jef, jonge vriend, Jef Mennekens, jong in het werk en jong van kracht, ik wou dat ik honderd jaar werd om u steeds als toonbeeld van ridderlijken vriend en rechtschapen Vlaming te waardeeren.

In mijn tuin staat een Rozelaar met tot tegen den grond neerhangende takken. Als Juni de Zomerzonne over onze wereld zendt, wordt de Rozelaar getooid met honderden bloemen. Zij zijn verscheiden in grootte en in schoonheid, maar alle dragen het kenmerk van hun soort, verspreiden denzelfden geur die komt uit het hart van hun stam. Hij staat daar alleen om te groeien, te bloeien en schoon te zijn, overgoten van kleur en reuk. Van al de planten in mijn tuin is er mij niets zoo lief als het zicht van dit monument, drager van al die lachende rozen. Te zijner intentie doopte ik dit boekje "Bloemekens van den Vlaamschen Rozelaar", want ook op dezen Rozelaar zijn de bloemen niet van eenderen vorm of grootte, niet even schitterend en voornaam, maar alle zijn kinderen van denzelfden stam en ik heb hen allen lief om de schoonheid van hun Wezen.

Met grootere ontroering dan ik mij de nog levenden herinner, gaan mijn gedachten naar mijn vrienden die verscheiden zijn. Naar mijn vrienden die in het harte van ons denkend volk herdacht worden als zijn allernaaste bloedverwanten, als broeders. Daarom heb ik hun een plaats gegeven vooraan in dit boek opdat de allereerste gedachte van den lezer zou gewijd worden aan hun werk en aan hun dierbare nagedachtenis.

Antwerpen, 15 Oogst 1928.

LODE OPDEBEEK

BLOEMEKENS

VAN DEN

VLAAMSCHEN ROZELAAR

PORTRETTEEN DOOR
E. VAN OFFEL



L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1928

INHOUDSTAFEL

	Bladz.
Voorwoord	5
Viktor Dela Montagne	9
Frans Coeckelbergs. — De briefdrager-folklorist	41
Lodewijk De Raet	59
Pastor Hugo Verriest	93
Emmanuel Hiel	113
Prosper Van Langendonck	125
Julius Sabbe	137
Jacob Smits	145
Alberic Deswarte	157
De Boschwachter	165
August Vermeylen	177
Felix Timmermans	187
Edmond Van Offel	213
Jef Mennekens	225
Pastoor Ph. Wabbes	233
A. Servaes	251
Bernard Tokkie	263
René Vermandere	273
Th. Coopman Tz.	281
Raf Van Os	287
Tony Van Os	315
Constant De Kinder	323
Jef Denijn	329